

УДК 327:351.862.4] (477)

БЕЗПЕКОВІ ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОСМІЧНИХ ПРОЕКТІВ

Юлія Герман

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
факультет суспільних наук і міжнародних відносин, кафедра політології
пр. Гагаріна, 72, 49010, м. Дніпро, Україна*

Здійснено аналіз стратегічних, зокрема безпекових, можливостей освоєння ближнього космосу у контексті досягнення Україною своїх ключових зовнішньополітичних пріоритетів. Виявлено переваги залучення потенціалу космічного простору до вирішення безпекових питань в Україні.

Ключові слова: національна безпека, інструменти забезпечення національної безпеки, зовнішня політика, космічні проекти, геополітичні процеси.

Сучасні реалії динамічної зміни параметрів безпеки внутрішнього та периметру зовнішнього простору Української держави вимагають від експертного середовища інтенсифікації пошуків інструментів гарантування національної безпеки. Виклики останньої створюють додаткові загрози не лише стійкому розвитку економічної, політичної, соціальної та інших систем вітчизняного суспільства, але і підривають іміджеві показники держави, орієнтовані назовні. За таких обставин звернення до аналізу поточних зовнішньополітичних пріоритетів та напрямків міжнародного співробітництва України в контексті визначення їх здатності забезпечити та гарантувати безпеку національного та територіального суверенітету є спробою диверсифікувати стратегічні способи досягнення безпеки в Україні. З огляду на специфіку дослідницького зрізу питання – зосередження на аналізі участі України у реалізації ряду міжнародних космічних проектів, цей інструмент може розглядатися і як амбітний глобальний засіб протистояння сучасним безпековим викликам.

Отже, метою статті є аналіз стратегічних, зокрема безпекових, можливостей освоєння ближнього космосу в контексті досягнення Україною своїх ключових зовнішньополітичних пріоритетів.

Безпекова проблематика у вітчизняному науковому експертному середовищі аналізується переважно у таких основних напрямках – теоретико-методологічне і правове осмислення основних категорій, загроз, рівня нормативно-правового забезпечення державної політики [1, 2, 3] і в контексті зовнішньополітичних дій та контактів України, їх основних напрямків, змісту та викликів [4, 5, 6, 7, 8]. Завдання ж пошуку інструментів та можливих шляхів забезпечення національної, регіональної тощо безпеки України у підтримці участі країни у міжнародних космічних проектах не є наразі вирішеним у вітчизняній політичній науці.

Сьогодні основою зовнішньополітичної стратегії сучасної України є здійснення такого формату стосунків з усіма своїми партнерами, який би, передусім, гарантував їй безпеку, захист територіальної цілісності та базувався б на принципі суверенної рівності держав. Зважаючи на специфічний характер поточної геополітичної ситуації навколо України, коли країна одночасно знаходиться у ролі відповідальної за вирішення проблеми збройного протистояння на своєму сході і за забезпечення миру власне у Європі, загрози національній безпеці країни у зовнішньополітичній площині нині мають характер ре-

альних. До того ж можна говорити про глобальний вимір безпекового питання, оскільки перебіг сучасних міжнародних відносин останнім часом усе більше визначається глобалізаційними процесами у всіх сферах життєдіяльності світової спільноти. Основні актори світового політичного процесу все частіше стикаються із глобальним виміром класичного геополітичного процесу, основний зміст якого так само полягає у протистоянні з метою експансії та освоєння світових ресурсів заради власного розвитку.

Закон України «Про основи національної безпеки України» окреслює основні загрози національній безпеці у таких сферах: зовнішньополітичній, внутрішньополітичній, економічній, соціальній та гуманітарній, воєнній, у сфері безпеки державного кордону України, у сфері цивільного захисту та в інформаційній сфері [9]. При цьому концепт «національна безпека» визначається як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам» [9] у згаданих вище сферах. Основними загрозами безпеці української держави закон називає:

- розвідувально-підбивну діяльність іноземних спеціальних служб;
- загрозу посягань з боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний і оборонний потенціал України, права і свободи громадян;
- злочинну діяльність проти миру і безпеки людства, насамперед, поширення міжнародного тероризму;
- поширення зброї масового ураження і засобів її доставки;
- недостатню ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності тощо [9].

Важливим у цьому контексті є те, що сама зовнішня політика виступає інструментом забезпечення протидії загрозам національній безпеці. Так, метою вітчизняної міжнародної політики є створення сприятливих зовнішньополітичних умов для прогресивного економічного і соціального розвитку України; запобігання втручанням у внутрішні справи України і відвернення посягань на її державний суверенітет і територіальну цілісність з боку інших держав; сприяння усуненню конфліктів, насамперед, у регіонах, що межують з Україною; участь у міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки під егідою ООН, ОБСЄ, інших міжнародних організацій у сфері безпеки, а також у рамках міжнародних договорів України; участь у заходах щодо боротьби з міжнародними організованими злочинними угрупованнями та міжнародним тероризмом, протидія поширенню ядерної та іншої зброї масового ураження і засобів її доставки; адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу [9].

В Україні документом, що регламентує модальність та принципи формування стосунків з іноземними партнерами є Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», прийнятий у 2010 р. та модифікований у 2014 р. [10]. Він позиціонує Україну як державу, що у зовнішній політиці дотримується таких принципів:

- взаємовигідного співробітництва між державами;
- утримання від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої іноземної держави;
- поваги до територіальної цілісності іноземних держав та непорушності державних кордонів;
- сумлінного виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань;
- сприяння міжнародному миру і безпеці у світі;

– участі у всеосяжному політичному діалозі для підвищення взаємної довіри держав, подолання традиційних і нових загроз безпеці тощо [10].

Очевидно, сучасну державу сьогодні вже не задовольняють існуючі технологічні підходи до захисту державного суверенітету. У відповідь експертна спільнота пропонує сприйняти необхідність переосмислення природи і функцій геополітичних кордонів. Йдеться про наполегливу потребу застосування спеціальних концептуальних рамок до тлумачення значення і перспектив космічної активності, що стала доступною нам через стрімкий розвиток техніки і технологій, та її взаємозв'язку з економічними стратегіями сучасних держав. До того ж не варто забувати про те, що сучасні держави для вирішення своїх військово-політичних завдань конструюють принципово нові рамки своїх геостратегічних інтенцій, а інструменти досягнення сучасних експансійних цілей фактично видозмінили зміст і модальність класичного концепту «геополітика». А от зміст геостратегічних проектів так само відображає прагнення великих держав до світового панування, але вже в рамках нових географічних вимірів. Відомо, що геостратегія – це одна з ключових категорій геополітики, диференціювати яку, зважаючи на географічні характеристики, прийнято на суходопутну, морську, повітряну і космічну. З огляду на це, максимальне спрямування державних зусиль на інтенсифікацію використання матеріальних, технологічних, технічних, промислових, інтелектуальних та ін. можливостей України для участі у міжнародних космічних програмах з чітким розумінням стратегічних можливостей космічного простору і способів їх використання з метою вирішення безпекових проблем є на часі.

Функціонування космічної галузі в Україні регламентується рядом нормативних документів, які можна згрупувати за критерієм суб'єкта-законодавця у такі типи – документи Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Президента України і документи Державного космічного агентства України, яке є відповідальним за реалізацію державних намірів у сфері освоєння космічного простору і загалом космічної діяльності України. Правовий фундамент регулювання і здійснення державної політики у космічній галузі було закладено відразу після проголошення Україною незалежності, а наміри бути частиною міжнародного безпекового середовища Україна продемонструвала вже у Декларації про державний суверенітет.

Основними документами, що визначають формат космічної діяльності нашої держави є Закон України «Про космічну діяльність», прийнятий у 1996 р. [11], Закони України «Про Загальнодержавну (Національну) космічну програму України» [12–15]. Саме останні окреслюють конкретні стратегічні пріоритети та завдання, які повинна вирішувати Україна долучаючись до участі у процесі освоєння та використання ресурсів космічного простору. Узагальнена ж парадигма державної політики щодо вітчизняної космічної галузі викладена у «Концепції реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року» [16]. Законодавчо визначено, що метою космічної діяльності держави Україна є «сприяння соціально-економічному та науковому прогресу держави, зростанню добробуту громадян; участь у розв'язанні загальних проблем людства; розвиток космічної науки і техніки, космічних послуг та технологій, які обумовлюють стабільний розвиток національної економіки; створення потужного експортного потенціалу космічної галузі; забезпечення доступу в космос, здійснення наукових досліджень Землі та космічного простору; створення та підтримка космічними засобами сучасного інформаційного простору держави; забезпечення довгострокових інтересів держави у сфері національної безпеки та обороноздатності; сприяння вдосконаленню освіти; участь у контролі за виконанням угод, учасницею яких є Україна, що стосуються міжнародної безпеки» [11]. Примітно, що

Закон України «Про космічну діяльність» має окремий розділ, який визначає місце та роль космічної діяльності у процесі забезпечення національної безпеки. У сучасних обставинах звертає на себе увагу той факт, що питання безпеки у Законі напряму пов'язане виключно зі сферою оборони, а точніше «зі створенням та використанням космічної техніки військового призначення» [11]. «Стратегія національної безпеки України» розглядає єдиний спосіб залучення потенціалу космічного простору до вирішення безпекових питань – це створення сучасної системи аерокосмічної розвідки [17]. Очевидно, що протистояння лише такими інструментами сучасним видозміненим загрозам національній та міжнародній безпеці вбачається мало дієвим. Водночас усіма документами, що стосуються процедури та принципів здійснення Україною космічної діяльності, визнається безумовне значення міжнародної співпраці у цьому секторі та важливість активізації державних зусиль по долученню України до міжнародних космічних програм.

Новітні загрози національній та міжнародній безпеці, зокрема міжнародний тероризм, поширення зброї масового ураження і засобів її доставки, розвідувально-підривної діяльність іноземних спеціальних служб тощо наочно продемонстрували світовій спільноті свій глобальний, транснаціональний характер. Водночас і традиційні загрози національній безпеці так само на порядку денному. Йдеться, насамперед, про загрозу посягань з боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, державні кордони. Отже, кооперація держав чи їх об'єднань у сфері забезпечення міжнародної безпеки повинна розглядатися як складова національної безпеки кожного із учасників безпекового консорціуму. У сфері космічної діяльності Україна має значний науковий, промисловий та ін. потенціал, реалізація якого напряму пов'язана з її спроможністю впливати на перелік регіональних та глобальних процесів. Такі наміри України впливають із офіційної концепції державної політики у сфері космічної діяльності на найближчі півтора десятиліття – «підвищення ефективності використання космічного потенціалу для вирішення актуальних завдань соціально-економічного, екологічного, культурного, інформаційного і науково-освітнього розвитку суспільства, забезпечення національної безпеки та захисту геополітичних інтересів держави» [16]. Одним із напрямів досягнення цієї мети є поглиблення міжнародного співробітництва України у сфері космічної діяльності.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень, сьогодні «космічна галузь України співпрацює з 208 компаніями і організаціями різних регіонів світу: в американському регіоні – 44 компаніями, європейському – 56, азіатсько-тихоокеанському – 34, країнами Близького Сходу та Африки – 74 компаніями» [18]. Зміст цієї співпраці визначається тим унікальним науковим, промисловим, інфраструктурним та ін. потенціалом, який має Україна у космічній галузі. З огляду на те, що на вітчизняних підприємствах здійснюється практично повний цикл із виготовлення космічних апаратів, а їх запуски відбуваються майже безаварійно, Україна є лідером по замовленню на розробку ракетних носіїв, космічних апаратів і двигунів для своїх міжнародних партнерів. Так, серед відомих і успішних проектів – програма Морський старт (партнери США, РФ, Норвегія), Циклон-4 (партнер Бразилія), Вега (партнери Європейське космічне агентство, Італійське космічне агентство), Антрарес (партнер США), Іоностат (партнери Польща, Болгарія) та ін.

Сьогодні розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій, новітніх технологій та управлінського досвіду в національну економіку в інтересах її реформування, модернізації та інноваційного розвитку [18] виступає одним із стратегічних пріоритетів у процесі здійснення зовнішньої політики України. Що стосується безпекового вектору космічної співпраці із світовою спільнотою, то тут Україна впевнено пропонує свої потужності, долучаючись до міжнародних космічних програм.

Зокрема, йдеться про ініціативи Європейського Союзу – «Galileo», проект супутникової системи навігації Європейського Союзу та Європейського космічного агентства і «Global Monitoring for Environment and Security» (GMES) – Глобальний моніторинг заради безпеки та охорони навколишнього середовища. Відомо, що Ініціатива спрямована на розробку і впровадження інформаційних сервісів в інтересах безпеки. На основі даних, отриманих із супутників, опрацьованих і підготовлених відповідним чином, зацікавлені у них користувачі зможуть використовувати таку інформацію, насамперед, у вирішенні безпеки пов'язаних питань. Окрім безпекового напрямку використання потенціалу космічних інформаційних систем, маємо вже доведену користь від інформаційної підтримки з космосу метеорологічних досліджень, контролю за навколишнім середовищем, спостереження за небезпечними геофізичними явищами, навігаційних систем, картографії, систем телекомунікації та зв'язку тощо.

Очевидно, що у контексті досягнення безпекових пріоритетів основний результат, здобуток від розвитку космічної галузі – це можливість отримувати оперативну і точну інформаційну підтримку, яка забезпечуватиме прийняття коректних і своєчасних управлінських та політичних рішень. Отже, основним безпековим ресурсом космосу є його спроможність забезпечити моніторинг рівня загроз для національної та міжнародної безпеки, передбачити конкретну кризову ситуацію саме завдяки інформаційній підтримці з космічних апаратів. Варто розуміти, що проблематика забезпечення національної чи міжнародної безпеки не обмежується лише протистоянням і попередженням військових загроз. Світова спільнота, зокрема й Україна, розглядають поле реальної безпеки через нейтралізацію загроз від корупції, незаконної міграції, захист інформації, зв'язку, ефективного використання енергетики та вирішення питань енергозбереження, попередження екологічних катастроф тощо. Так, Європейська стратегія безпеки «Безпечна Європа у кращому світі» визначає основними викликами безпеці у Європі тероризм, поширення зброї масового ураження, регіональні конфлікти, недієздатність держав, організовану злочинність, характеризуючи їх як такі, що мають характер непередбачуваних [19, с. 30–32]. Усередині Європейського Союзу перелік пріоритетних загроз внутрішній безпеці такий: міжнародні злочинні мережі, тероризм, виклики безпеці кіберпростору, неконтрольована міграція, стихійні лиха та антропогенні катастрофи [20].

Україна, прийнявши рішення інтегруватися до спільноти країн-учасниць Європейського Союзу, зорієнтована на інтенсифікацію міжнародної співпраці у питанні освоєння навколосезонного космічного простору, передусім, на членство у Європейському космічному агентстві, яке накопичило неабиякий досвід у реалізації міжнародних космічних програм. Експерти Європейського інституту космічної політики визнають потенціал України в освоєнні космосу, називаючи її найвагомимим космічним гравцем у Центральній та Східній Європі [21, с. 57] і як таку, що здатна впливати на прийняття рішень, що формують порядок денний в освоєнні космічного простору. Останнє, вочевидь, сприяє укріпленню міжнародного співробітництва країн із космічними амбіціями, хоча б тому, що у такому разі відбувається і розподіл викликів національним безпекам, зокрема і міжнародній безпеці загалом.

Власне, безпекова перспектива і визначає напрямки й очікування України від партнерських відносин у міжнародній площині. Сьогодні експерти визнають вагомими гравцями у галузі освоєння космосу Австралію, Великобританію, Індію, Італію, Канаду, Китай, Німеччину, Республіку Корею, Російську Федерацію, Францію, Сполучені Штати Америки, Україну, Японію, які є частиною Global Exploration Strategy (GES). До того ж відповідну спроможність демонструють Іран, Бразилія, Південна Африка та деякі інші країни, з яким Україна вибудовує специфічну архітектоніку відносин відповідно до своїх стратегічних

пріоритетів. Так, Державне космічне агентство України, що є відповідальним за формування і реалізацію державної політики у сфері космічної діяльності [22], сьогодні забезпечує двостороннє співробітництво України у сфері космічної діяльності з країнами Європейського Союзу, Північної та Південної Америки, Азійсько-Тихоокеанського регіону, Близького Сходу та Африки, СНД. Один із основоположних принципів такого співробітництва є його відповідність пріоритетам і цілям зовнішньої політики України. Отже, захист національної безпеки Україна бачить і через міжнародне співробітництво у космічній галузі.

Водночас ряд обставин обмежують здатність України відігравати у системі сучасних міжнародних відносин ту роль, яку б їй дозволяв її реальний космічний потенціал. Насамперед, ідеться про критично низький рівень державної фінансової підтримки космічної галузі. Так, у 2015 р. видатки з бюджету на фінансування діяльності Державного космічного агентства становили 2 617 503,5 тис. грн. [23], це близько 0,5% бюджетних видатків; у 2016 р. ця сума склала 2 455 535,9 тис. грн. [24].

На період до 2032 р. держава, розуміючи геополітичні, економічні і безпекові переваги від статусу впевненого космічного гравця, все ж у питанні фінансування галузі робить основну ставку на комерціалізацію космічної діяльності та інтенсифікацію міжнародного співробітництва, від якого, передусім, очікується прибуток [16]. Декларуючи на політичному рівні свої плани щодо отримання статусу регіонального геополітичного лідера завдяки своїй космічній діяльності, держава насправді залишає галузь у статусі реалізатора космічних претензій інших держав. Космічний потенціал України використовують у своїх цілях інші країни; вітчизняна ж космічна галузь у міжнародній кооперації задіяна переважно як постачальник двигунів, окремих вузлів та агрегатів ракет-носіїв для задоволення національних інтересів у космічному просторі інших космічних держав.

Із позицій праксеологічної методології, застосування якої є цілком очевидним під час аналізу ефективності космічної діяльності країни у визначеному просторі, необхідним є окреслення зрозумілих критеріїв її оцінювання у контексті безпекової проблематики. Так, відповіді на прості питання, як-то – «Які переваги отримає держава від використання комунікаційного та транспортного потенціалу космічного простору?», «Чи гарантуватиме контроль за космічною інфраструктурою національну безпеку та навіть незалежність?», «Чи вплинуть отримані з космосу дані на терміни прийняття та зміст політичних рішень?», «Чи отримає підтримку економіка країни?» тощо – наочно демонструють потенційну успішність не лише безпекових проектів, але й очевидний геополітичний зріз питання: космічний простір виступає як фундаментальний капітал сучасного актора світового політичного процесу.

Експерт Європейського космічного агентства у галузі космічних політичних відносин Ніколас Петер висловив цікаву думку стосовно того, що держави з глобальними амбіціями «у портфолію мусять мати космічну могутність як необхідний його елемент» [21, с. 32]. Усі зрушення у цьому середовищі обумовлені конкуренцією за практично безмежні та невичерпні потенційні ресурси, контроль над якими гарантуватиме домінування на Землі. Ще на початку ХХ ст. К. Цюлковський характеризував потенціал космосу саме як життєвий простір для людства загалом: «Космос має безмежний запас потенційної енергії <...>. Він настільки великий, що навіть в обмеженому фрагменті матерії або ефіру ніколи не виснажиться» [25, с. 99].

Безумовно, в останні десятиліття космічний сектор для будь-якого геополітичного актора є стратегічним напрямом, а в контексті використання його ресурсів для вирішення питань національної, регіональної чи міжнародної безпеки навколоземний космічний простір сприймається, з одного боку, як місце розміщення озброєння, військового

суперництва, а з іншого – як ресурс отримання оперативної та унікальної інформації. А загалом – діяльність держав та інших геополітичних гравців у космосі набуває все більш експліцитного соціального характеру, стає суттєвим компонентом процесу підтримки прийняття рішень.

Отже, міжнародна діяльність України у напрямку поглиблення кооперації з метою спільного освоєння космічного простору та виконання космічних проектів заради гарантування власної безпеки є раціонально виваженим пріоритетом державної політики. Шляхами посилення позицій України у цьому напрямку вбачаються такі:

1. У сучасних обставинах задля забезпечення реальної можливості для України використовувати потенціал космосу у вирішенні безпекових питань необхідною є структурована кореляція Закону України «Про основи національної безпеки України» із державною парадигмою космічної діяльності з метою чіткої ідентифікації усіх існуючих космічно пов'язаних інструментів підтримки безпеки, а також ймовірних загроз від космічної діяльності інших космічних гравців.

2. Значущим кроком стане побудова космічної безпекової стратегії України, яка має пов'язати власне космічну політику країни і процеси прийняття рішень на рівні здійснення внутрішньої і зовнішньої політики безпеки, активізувавши пошук шляхів використання інформаційного потенціалу космосу у цьому питанні.

3. Активізація та просування участі України у космічних безпекових проектах світової спільноти. Найближчий крок – членство у Європейському космічному агентстві (короткотерміновий прогноз, на жаль, стосується безперспективності такої акції через фінансові обставини – Ю.Г.). У зв'язку з цим експертами має бути обговорене питання механізмів та шляхів альтернативного фінансування галузі та підтримки державою комерціалізації космічного сектору.

Список використаної літератури:

1. Ліпкан В.А. Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / В.А. Ліпкан ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2008. – 34 с.
2. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія / [В.Ю. Богданович, А.І. Семенченко, Ю.В. Єгоров, О.О. Бортник]. – К. : Видавництво Київ, 2007. – 370 с.
3. Горбулін В.П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
4. Андрєєва О.М. Національна безпека України в контексті національної ідентичності і взаємовідносин з Росією : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.01 / О.М. Андрєєва; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І.Ф. Кураса. – К., 2010. – 36 с.
5. Сауляк Т.А. Безпековий вимір євроінтеграційної політики України : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / Т.А. Сауляк ; НАН України ; Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2011. – 20 с.
6. Панасюк В.В. Військово-політичні аспекти інтеграції України з НАТО : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / В.В. Панасюк ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2010. – 18 с.
7. Фанін І.С. Військово-технічне співробітництво України в процесі розвитку євроатлантичної інтеграції: безпековий вимір : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 21.01.01 / І.С. Фанін ; Рада нац. безпеки і оборони України, Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. – К., 2010. – 20 с.

8. Троцький Я.О. Глобалізаційні виклики національній безпеці України в контексті європейських інтеграційних процесів : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 21.01.01 / Я.О. Троцький ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. – К., 2010. – 20 с.
9. Закон України «Про основи національної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
10. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
11. Закон України «Про космічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nkau.gov.ua/nsau/pravonsau.nsf/c8a61ca45d94e720c2257cfd003856bf/0af01e4cc7587465c3256b13002f52e9!OpenDocument>.
12. Закон України «Про Загальнодержавну (Національну) космічну програму України на 1998–2002 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/763/97-%D0%B2%D1%80>.
13. Закон України «Про Загальнодержавну (Національну) космічну програму України на 2003–2007 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/pravonsau.nsf/c8a61ca45d94e720c2257cfd003856bf/28d92b0de7ca7d96c2256c7800510d48!OpenDocument>.
14. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2008–2012 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/pravonsau.nsf/c8a61ca45d94e720c2257cfd003856bf/35e99b8c3206ce2ac22574ff00458dbe!OpenDocument>.
15. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013–2017 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/439-18#n12>.
16. Концепція реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/238-2011-%D1%80>.
17. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>.
18. Шевцов А.І. Проблемні питання переорієнтації діяльності космічної галузі в нових умовах. Аналітична записка / А.І. Шевцов, В.С. Шеховцов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/2086/>.
19. Европейская стратегия безопасности – безопасная Европа в лучшем мире. – Люксембург : Бюро официальных публикаций Европейских Сообществ, 2009. – 43 с.
20. Draft Internal Security Strategy for the European Union: «Towards a European Security Model» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%207120%202010%20INIT>.
21. Peter N. Space exploration 2025: global perspectives and options for Europe / N. Peter . – Vienna : ESPI European Space Policy Institute, 2008. – 78 p.
22. Положення про державне космічне агентство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nkau.gov.ua/nsau/nkau.nsf/main3u/d447d090f609aaedc3256bfb005d1867?OpenDocument&Lang=U>.
23. Звіт Державного космічного агентства України про використання коштів державного бюджету за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nkau.gov.ua/pdf/zvit_DKAU2015.doc.
24. Звіт Державного космічного агентства України про використання коштів державного бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nkau.gov.ua/pdf/zvit_DKAU2016.PDF.
25. Циолковский К.Э. Космическая философия / К.Э. Циолковский. – М. : ИДЛи, 2004. – 496 с.

**SECURITY FOREIGN POLICY PRIORITIES OF UKRAINE
IN SPACE-RELATED PROJECTS**

Yuliia Herman

*Oles Honchar Dnipro National University
Faculty of Social Sciences and International Relations,
Department of Political Science
Gagarin Avenu, 72, 49010, Dnipro, Ukraine*

The analysis of strategic, in particular, security, opportunities of the outer space exploration in the context of achievement by Ukraine its key foreign policy priorities has been done. The benefits from the development the potential of outer space for solving security issues in Ukraine are revealed.

Key words: national security, instruments of national security, foreign policy, space projects, geopolitical processes.